

Ján Seneš 1924—1992

HALMAI János

1992. május 28-án, Pozsonyban, 68 éves korában elhunyt dr. Ján SENEŠ geológus-paleontológus, a közép-európai modern neogén sztratigráfia egyik elindítója.

Dr. Ján SENEŠ 1924. február 3-án született Kassán, ahol általános iskolai tanulmányait és alsó gimnáziumi osztályait végezte. Gimnáziumi tanulmányait Budapesten fejezte be és ugyanitt kezdte meg egyetemi tanulmányait 1942-ben. A második világháború okozta kényszerű szünet után 1945-ben, immár Pozsonyban folytatta tanulmányait, ahol 1947-ben szerzett diplomát. Disszertációjának témája a dél-szlovákiai neogén volt. Kiváló professzorainak hatása, Budapesten HORUSITZKY Ferenc, Pozsonyban Dimitrij ANDRUSOV, alapvetően meghatározta további tudományos munkásságát.

1947—1952 között dr. J. CECHOVIČ irányításával a handlovái szénbányánál geológusként dolgozott. Ugyanezen időszak alatt lehetőséget kapott, hogy prof. JACOBS irányításával tanulmányokat folytasson a párizsi Sorbonne-on, térképezzen Korzikán. 1952-ben a Turčianské Teplice Szénkutató Vállalat főgeológusa lett, majd 1955—1965 között a pozsonyi Dionýz Štúr Földtani Intézet munkatársa. 1965-ben a Szlovák Tudományos Akadémia Földtani Intézetének vezetésével bízzák meg, mely pozíciót nyugdíjba vonulásáig, 1989-ig töltötte be.

1958-tól tagja a Nemzeti Rétegtani Bizottságnak, 1974-től a Geológusok Nemzeti Bizottságának.

Tudományos tevékenysége elismeréseként 1959-ben a kandidátusi, 1967-ben a tudományok doktora címet kapta meg. 1966-ban docensi kinevezést nyert a brnoi Purkyně Egyetemre, ahol egészen 1979-ig oktatott. Ugyancsak tartott előadásokat a pozsonyi Comenius Egyetemen is.

Csehszlovákiában, ill. Szlovákiában végzett tudományos kutatásai, publikációi mellett, melyek közül jónéhány ma már a neogén rétegtan klasszikus kézikönyvévé vált (Kováčovi Pectunculusus homok), igazi tudományos karrierjét a nemzetközi kutatások jelentették. Ezt nemcsak szakmai felkészültsége, hanem emberi tényezői és kivételes nyelvtudása tette lehetővé. A magyar, szlovák és cseh nyelven kívül beszélt oroszul, németül, franciául, spanyolul, olaszul és angolul. Mindezek együttesen eredményezték, hogy 1967-ben az CMNS (Committee on Mediterranean Neogene Stratigraphy, a későbbi RCMNS) elnökségének tagjává, 1971-ben a lyoni kongresszuson elnökéül választotta. 1979–1989 között az SNS (Subcommission on Neogene Stratigraphy) elnöke. Egyik létrehozója volt a CMNS Paratethys munkacsoportnak, és személyes érdeme, hogy a régió legegységesebb, legértékesebb sztratifráiai könyvsorozata, a *Chronostratigraphie und Neostatotypen der Zentralen Paratethys* megindult. Az 1967-es első kötet óta további 7 kötet jelent meg napjainkig.

A cirkum-mediterrán területre ő kezdeményezte 1973-ban, majd szervezte, vezette és sikeresen befejezte 1983-ban az IGCP 25. sz. projektet (Stratigraphic Correlation: Tethys-Paratethys Neogene). A 28 résztvevő ország több mint 250 kutatója, több száz publikációja és a két kötetes zárómű: *Neogene of the Mediterranean Tethys and Paratethys, Stratigraphic Correlation Tables and Sediment Distribution Maps* (1985) példája e gigantikus vállalkozást. A kutatók összehozására az Atlanti-óceántól az Aral-tóig, Afrikától az Északi-tengerig csak olyan kivételes emberi tulajdonságokkal rendelkező kutató volt képes, mint Ján SENEŠ.

Mindezek alapján nem véletlen, hogy 18 éven át töltött be vezető szerepet a nemzetközi neogén rétegtani kutatásokban, mely idő alatt több, ma is aktív regionális bizottság (atlanti, északi, pacifikus) létrejöttében működött közre.

A neogén rétegtan, paleontológia művelésén kívül a háború után az elsők között volt, akik nemcsak felismerték az aktuogeológia, aktuopaleontológia fontosságát, hanem művelték is, a könnyűbúvár felszerelésekkel elérhető tengeri, partközeli környezetekben. Számos expedíciót vezetett az Adriai-tengeren, Kubában, az Ohotszki-tengeren, Japán vízalatti nemzeti parkjában, Pápua Új-Guineában és a Salamon-szigeteken. E tevékenységét ismeretterjesztő könyvek és filmek sorozata jellemzi.

Tudományos munkája mellett mindig külön gondot fordított hobbjaira (sportrepülés, autóversenyzés, hegymászás, síelés, barlangok, fényképezés, bélyeggyűjtés) és nem vetette meg az élet egyéb örömeit sem. E kettősség jellemezte egész életét, ezek nélkül nem lett volna az, aki volt, és talán ez segítette őt abban, hogy a Prágai Tavaszt követő néhány hetes ausztriai emigráció, későbbi személyes és családi tragédiák után is mindig újrakezdjen, megtartsa hitét a tudományban.

Sokan, akik személyesen ismertük, kiket barátjának tekintett és mindazoknak, akik közelebbről ismerték, különleges élményt jelentett társasága. Azok, akiknek nem adatott meg a lehetőség, hogy találkozzanak vele, közelebbről ismerjék, lehet csak meglepetés

Élete során nem sok elismerésben részesült, és ezért külön öröm, hogy ezek közül egyik Társulatunké volt, mikor 1975-ben tiszteleti tagjává választotta.

A család kívánsága miatt nem kísérhettük utolsó útjára a pozsonyi petržalkai temetőbe, de emlékét mindig megőrizzük; az, amit a tudomány számára alkotott, örökké megmarad és méltán emeli a neogén rétegtan klasszikus nagyjai közé.

Az alábbiakban közreadjuk Ján SENEŠ fontosabb publikációinak listáját. Teljes jegyzékük a *Mineralia Slovaca* c. folyóirat 24. kötetében, a 477–483. oldalon jelent meg, 1992-ben.

- SENEŠ, J. (1949): Geologické štúdie terciéru južného Slovenska. — *Práce Štátneho geologického Ústavu* 23, 57–75, Praha.
- SENEŠ, J. (1950): Helvétska íliróvá fauna z okolia Modrého Kameňa. — *Geologický zborník* 1, 110–129, Bratislava.
- SENEŠ, J. & ČECHOVIČ, V. (1950): Tortón okolia Modrého Kameňa. — *Geologický zborník* 1, 130–166, Bratislava.
- SENEŠ, J. (1952): Štúdia o akvitánskom stupni. — *Geologické práce* 31, 1–77, Bratislava.
- SENEŠ, J. & HANO, V. (1953): Spodnomiocénna fauna pri Rapovciach. — *Geologický zborník* 3, 315–362
- SENEŠ, J. (1953): Spodnosarmatská fauna pri Malej n/Hronom. — *Geologický zborník* 3, 193–257
- SENEŠ, J. (1955): Stratigrafický a biofáciálny výskum niektorých neogénnych sedimentov východného Slovenska na základe makrofauny. — *Geologické práce, Správy* 4, 1–172.
- SENEŠ, J. & ŠVAGROVSKÝ, J. (1956): Neogén východného Slovenska. — *Geologické práce (Zájazdové číslo)*, 217–280
- SENEŠ, J. (1957): Kelet-Szlovákia ösföldrajzi fejlődése a neogénben. — *Földtani Közlöny* 86, 38–43.
- SENEŠ, J. (1958): Pectunculus Sande und Egerer Faunentypus bei Kováčov in Karpatenbecken. — *Geologické práce, Monografická séria* 1, 1–247.
- SENEŠ, J. (1960): Základné črty paleogénu Podunajskej nížiny. — *Geologické Práce, Zošit* 59, 5–43.
- SENEŠ, J. (1961): A Nyugati-Kárpátok ösföldrajzi fejlődése a miocénben. — *Földtani Közlöny* 91, 147–161.
- SENEŠ, J., ČÍCHA, I. & TEJKAL, J. et al. (1967): Karpatien. Chronostratigraphie und Neostatotypen 1, SAV, Bratislava, 316 p.
- SENEŠ, J., & BUDAY, T. (1968): The Neogene basins of the Carpathians. In: *Regional Geology of Czechoslovakia, II. The West Carpathians*. Academia, Praha, 1–360.
- SENEŠ, J. & STEININGER, F. et al. (1971): Eggenburgien. Chronostratigraphie und Neostatotypen 2, VEDA, Bratislava, 827 p.
- SENEŠ, J., PAPP, A. & RÖGL, F. et al. (1973): Otnangien. Chronostratigraphie und Neostatotypen 3, VEDA, Bratislava, 841 p.
- SENEŠ, J., MARINESCU, F. & PAPP, A. et al. (1974): Sarmatien. Chronostratigraphie und Neostatotypen 4, VEDA < Bratislava, 707 p.
- SENEŠ, J., BÁLDI, T. et al. (1975): Egerien. Chronostratigraphie und Neostatotypen 5, Veda, Bratislava, 577 p.
- SENEŠ, J. et al. (1978): Badenien (Moravien, Wieliczien, Kosovien). Chronostratigraphie und Neostatotypen 6, Veda, Bratislava, 594 p.
- SENEŠ, J., STEININGER, F., KLEEMANN, K. & RÖGL, F. (1985): Neogene of the Mediterranean Tethys and Paratethys I—II. University Press, Vienna, 189 + 536 p.